

DET NORSKE TEATRET

Mannen Frå La Mancha

(Don Quijote)

408

408

FRANZ HETTEL

DET NORSKE TEATRET

PLAZA

CASINO
RESTAURANT
CASINO

Mannen Frå La Mancha (Don Quijote)

GUDS MANN AV LA MANCHA

Høyr meg no, å du gråe, du grufulle verd
på din vonde, forvillande veg,
sjå ein riddar som stolteleg banneret ber,
no kastar han hansen til deg!

Eg er eg, Don Quijote, Guds mann av La Mancha,
eg lyder når Lagnaden byd,
eg skal berast på livsens dei villsame vindar
og fram imot heider på ny.
Fram imot heider på ny
går eg når Lagnaden byd!

Høyr meg, heidningar, hekser og helvetes orm,
dykkar usæle makt har de mist!

Med dei heilage makter som no går til storm,
skal sanning få siger til sist!

Eg er eg, Don Quijote, Guds mann av La Mancha,
eg lyder når Lagnaden byd,
eg skal berast på livsens dei villsame vindar
og fram imot heider på ny!
Fram imot heider på ny
går vi når Lagnaden byd!

PÅ JAKT ETTER CERVANTES

av Dale Wasserman

Dale Wasserman

Ein sommar, då eg var i Madrid og skreiv på ein film som ikkje hadde noko med Madrid å gjere, fall blikket mitt på ein avisartikkel som hevda at årsaka til mitt Spaniabesøk var at eg dreiv med undersøkingar i samband med ein sceneversjon av «Don Quijote». Det var til å le av, for det var med meg som med dei fleste andre menneske som veit om Don Quijote, eg hadde ikkje ein gong lese den. Men – både tidspunktet og staden var dei rette til å forandre på den situasjonen, og eg gav meg i kast med den to bind lange reisa og nådde fram til slutten med to faste oppfatningar; den første var at dette arketypiske verket korkje kunne eller burde adapterast for scenebruk. Den andre gjekk ut på å gå laus, ikkje på romanen, men forfattaren. Eg var sjølv sagt merksam på at det var gjort ei rekke forsøk på å omarbeide Don Quijote for teatret tidlegare. Etter å ha sett eit par dusin av desse forsøka – ballett, film, skodespel og opera – var eg også klar over at desse forsøka uavlateleg slo feil. Grunnen var tydeleg. Alle forsøk på å omarbeide denne teksten til skodespelform var nesten det same som å forsøke å tvinge havet inn i ei bøtte, ambisiøst, men umogleg. Men det som framleis spøkte i tankane mine var ikkje romanen, men den skyggeaktige figuren bak den.

Miguel de Cervantes y Saavedra... kven var han? Kva slags mann kunne ause inn i eit slikt storverk ei slik overflod av vidd og klokskap? Som kunne omfatte eit så rikt spekter av menneskelege tilhøve at nesten all stor litteratur står i gjeld til han? Med ei interesse som etter kvart nærma seg fortrolling drog eg på jakt etter Cervantes.

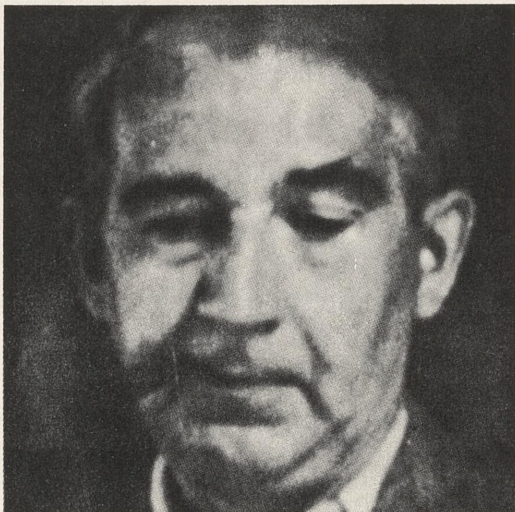
Eg oppdaga at livet hans ikkje var mindre mysteriøst enn William Shakespeares, som levde samtidig med han. Nokre få papir provar eksistensen hans... ein dåpsattest frå 9. oktober 1547, papir på at han hadde tenestegjort i hæren, seinare vart han udyktig. Så sat han i fengsel i Algerie i 5 år, var i konflikt med lova heime og sat i fengsel minst tre gonger, var utstøytt av kyrkja, hadde eit mislykka ekteskap og ei uekte dotter, – men nå blir lista av ulykker nesten for overveldande.

Livet hans var faktisk fylt av ulykker. Lagnaden sin blinde vondskap gav han slag etter slag. Mislykke og ulykker var det han hadde bak seg da han i 50-årsalderen, utfattig, fysisk nedbroten og med dårleg syn, gav seg i kast med å skrive ei bok som han vona skulle gjere resten av livet lettare for han. Her oppdaga eg ramma for eit skodespel og ønskte å skrive. Ikkje ein adaptasjon av Don Quijote, men ei hyllest til skaparen av verket. Å smelte deira identitetar saman, for eg hadde funne ut at i alle hovuddrag var Miguel de Cervantes Don Quijote. Livets vanskar forstyrta aldri dei klare visjonane hans, reduserte aldri hans varme og humor og tok aldri frå han trua hans. Motiveringa for forsøket fann eg hos ein annan ypparleg forfattar, Miguel Unamuno, som skreiv: «Berre han som prøver det meiningslause kan oppnå det umoglege». I denne quijote'ske ånd var dette stykket skrive, i medviten fornektning av den dominerande ånd i vår eiga tid som kan kallast estetisk masochisme og som finn si form i vårt teater i svarte komediar og guddommeleggjeringa av desperasjonen.

Men dette er subjektive grunnar. Enklast kan eg seie det slik: Mannen frå La Mancha hyller på min måte den udødelige sjela til mannen som var Don Quijote, Miguel de Cervantes.

Illustrasjon av Doré

Howard Bay

Å FINNE EI RAMME

av Howard Bay

Det var ei vanskeleg oppgåve kostymeteiknaren Patton Campbell og eg gjekk til da vi tok til å arbeide med «Mannen frå La Mancha». Vi skulle kle Cervantes' fantasisiskapnader med filler og klesstykkje som låg slengde rundt eit nake fengselsgol. Folk er ei mangslungen hop, hujande og svettande, dei er ikkje fargerike, pittoreske operafigurar. Kostymeforandringane må gjerast lett og raskt, rett framfor publikum. Berre «mekanikken» i å få Don Quijotes bulkete rustning av og på kravde mange og store forandringar og lang prøvetid.

Sjølve utforminga av dekor og kostyme følgde etter ei omfattande granskning av tilhøva i Spania på 16- og 17-hundretalet. Mykje tid gjekk med til å leita fram eit eksemplar av den boka eg sette høgst som barn, «Don Quijote» illustrert av Gustave Doré. Det er forbløffande i kor sterk grad vi ser biletet av den arme riddaren filtrert gjennom Dorés viktorianske augo. Ein må gå attende til dei opphavelige kjeldene, til Cervantes' avsky for det reaksjonære og affekterte, attende like til den mauriske understraumen på den iberiske halvøya.

Dei historiske data hopa seg opp, for så å bli skubba til sides. Sjølv om tidsånda skal få designeren sine tankar til å bløme, må han ikkje lokkast til å overføre berre historiske lekkerbisknar til scenen. I La Mancha måtte sjølve essensen fangast inn med dei sparsame tinga vi hadde til disposisjon: Ein fillete frakk, ein forvridd og taggete port, hovudet på ein kjepphest. Det er enkelt nok å skape stemning med fleire kvadratkilometer farga duk og bataljonar av fargeglade statistar som i Balanchines ekstravagante ballett, ein ballett som er sær s laust knytta til den stakkars Don Quijote.

Vårt publikum har ikkje oppdaga – og det skal dei da heller ikkje – at dei utrulege rikdommane i det barokke Spania er samla i eitt kostyme, nemleg Dr. Carrascos. Eller at det solsvidde La Mancha-plataet kjem fram ved hjelp av ein flimrande projeksjon av veggen. Eller at vindmølla, som sjølv sagt må med, ganske enkelt er eit lysbilete som rører seg – raskt skrudd på og like raskt skrudd av att.

Grunnmønstret er lette og luftige scene-skift; ein gest tryllar fram Cervantes' fantasisiepisodar – og løyser dei opp like lett. Denne «lette» verknaden er produktet av ein mødesam prøve-og-feile prosess, av at vi forkasta rekvisittar og effektar som synt seg å vere for kompliserte eller til og med syntest for kompliserte, og av uendelege prøver, slik at tempoet vart rett og alt glei smertefritt.

Howard Bays originaldekorasjon

Det Norske Samlaget

EIT UVANLEG FORLAG:

skipa i 1868 av ei gruppe unge akademikarar med H. E. Berner som formann (jurist, seinare borgarmeister i Kristiania), eit litteraturselskap med medlemmer over heile landet. Etter at tidsskriftet Syn og Segn kom i gang i 1894 (i dag det største allmenne tidsskrift i landet) blir alle tingarane av dette tidsskriftet medlemmer i litteraturselskapet (om dei vill!). Medlemskap gir rett til å kjøpe bøker direkte frå forlaget med 10 prosent rabatt. Det aller meste av salet går likevel gjennom bokhandelen i dag.

EIT NYNORSK FORLAG:

hovudformålet er å gi ut bøker på nynorsk, og selskapet har i sine hundre år fått ut ei lang rekkje store og små bokverk, ofte verdfulle verk som elles aldri ville vorte prenta. Derfor har dette forlaget hatt statsstøtte sidan 1881, og sidan 1903 nemner Kyrkje- og undervisningsdepartementet opp to av dei fem styremedlemene. Slik er det

gamle litteraturselskapet i dag ein halvoffentleg kulturinstitusjon, men samtidig eit fritt og uavhengig moderne forlag.

EIT FORLAG I STERK VEKST:

etter rask utvikling på 1960-talet gir selskapet no ut 70–80 bøker i året. Det er ikkje lite etter norske forhold, og det er bøker av alle slag. Når det gjeld norsk skjønnlitteratur, har Samlaget på få år vorte det tredje største forlaget i landet. Med serien Orion-bøkene står det blant dei fremste i billigbokrevolusjonen i Noreg, men det held òg stadig ved lag sine ærerike tradisjonar med store nasjonalverk i fint bokutstyr. Ei særskild skolebokavdeling er under utbygging og blir overlag viktig i tida framover, både for veksten i forlagsdrifta og for nynorsk kulturliv.

Bøkene våre får De i bokhandelen, men kom gjerne innom forlagskontoret også – og spør etter katalogar og brosjyrar!

Det Norske Samlaget

Rosenkrantz' gate 3, Oslo 1. Telefon (02) 33 26 70

INSTRUKTØREN MARNEL SUMNER

Marnel Sumner tok til å arbeide med «Mannen frå La Mancha» i februar 1965. I eigenskap av production stage manager var han med på å meisle musicalen saman gjennom intense prøver heile sommaren og fram til den store suksessen på Broadway.

- Var de alle sikre på ein slik suksess?

- Nei, snarare tvert om! Eg gjekk omkring dagane før premièren og spurte vennene mine om dei visste om noko arbeid for meg, da eg var viss på at eg ville bli arbeidslaus. Vi hadde hatt så mykje motgang, leita så lenge etter eit teater som ville huse oss og producuarar som torde satse pengane sine på oss, at optimismen var blitt rett tynnsliitt. Premièrekvelden var vi alle samla; det er det verste eg nokon gong har vore med på. Producentane heldt seg for seg sjølve, torde ikkje sjå oss i augo. Alle var vi visse på at dette var ein dundrande fiasko. Folk skydde oss; i New York er det klokt å mengje seg med suksessmakarane. Den første morgonavisen og dei første radiomeldingane tok frå oss den vesle vona som sat att. Eg – og mange med meg – drog tidleg heim – overtydde om at alt slitet var til inga nytte. Dagen etter vart eg vekt av folk som ringde for å gratulere meg med suksessen. Det synt seg at dei fleste av kritikarane hadde vore særst positive!

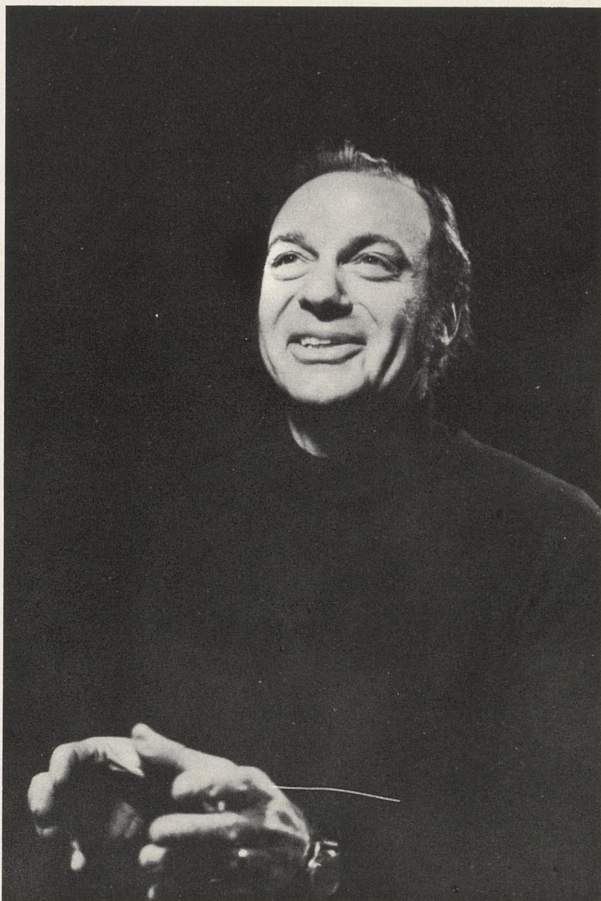
- Så det vart ikkje nødvendig å søkje anna arbeid?

- Nei, eg har arbeidd med denne oppsetjinga utan avbrot i heile fem år nå. Det er blitt vanskeleg å tenkje seg eit liv utan Don Quijote, Sancho og Aldonza – det vere seg amerikanske, australske, israelske – eller som nå norske! Ein kan faktisk seie at mannen frå La Mancha er blitt «a way of life» for meg!

- Blir du ikkje lei av å arbeide med det same stoffet så lenge?

- Nei. Kvar ny innstudering er ei utfordring. Etter som ein

trengrer seg djupare inn i stoffet, finn ein stadig nye og interessante drag ved denne underlege «riddaren av åsyns usseldom» og dei figurane som omgir han. Stykket gir oss ein fin syntese av humor og alvor – Don Quijote kallar både på låtten og medynken. Vi amerikanarar rosar oss av vår sentimentalitet – kan hende er det ein av grunnane til at stykket slo så godt an i New York? – men eg trur ikkje eigentleg at det er eit spesifikt amerikansk drag. Om ikkje publikum blir rørt i dødsscenen, er vi i store vanskar – kva for land vi enn spelar i!

Marnel Sumner

Eg har gjort sjølvstendige iscenesetjingar av «Mannen frå La Mancha» i Australia og Israel til nå. Det ser ut til at Don Quijote er i ferd med å leggje heile verda under seg att, på same måten som mjølkemannen Tevye gjorde det. I Melbourne vart framsyninga ein stor suksess og eg skal truleg attende dit i sommar for å ta fatt på ny. Å gjere ei slik komplisert innstudering på hebraisk – eit språk eg korkje talar eller forstår – var ingen helgedagsjobb. Likevel vart oppsetjinga særst godt mottatt av såvel presse som publikum, sjølv om 6-dagarskrigen dessverre sette ein stoppar for teatret sine voner om ei lang speletid.

- Korleis synest du det har vore å arbeide her i Norge?

- Eg trivst særst godt. Eg var mellom anna på Bislett på VM, og noko liknande har eg aldri opplevd. Heile New York stod på hovudet då The Mets vann baseball-cup'en, men det var jo reine søndagsstilla samanlikna med Søndre Sving!! Men alvorleg tala: Det Norske Teatret er den einaste staden eg har vore der dekorasjonen var på plass første prøvedagen. Innsatsviljen og det gode samarbeidet eg har funne her i huset imponerer meg. Og ein ting må de få med: - Rolf Daleng har vore ein særst inspirerende og kreativ partner i arbeidet. Utan han ville det vore vanskeleg å få alt til å gli på ein scene som er 2/3 av den vi har i New York.

- Og nå er du spent på korleis det norske publikumet tar imot mannen frå La Mancha?

- Ja, sjølvsgt. Men når lyset går opp premiekvelden, sit eg på flyet attende til New York og svettar. Lykke til – og send meg rapportar!

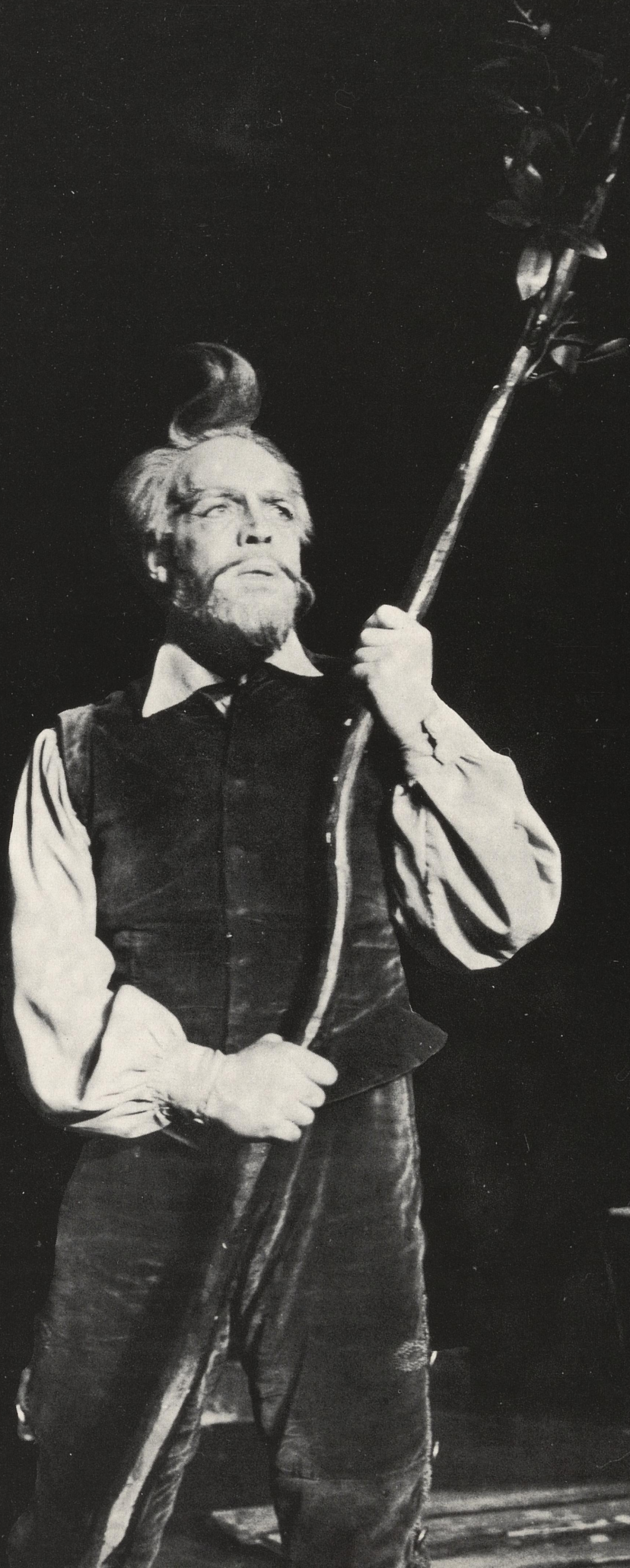
Illustrasjon
av Pablo Picasso

MUSIKALSK LEIAR EGIL MONN IVERSEN

Vi har for lenge sidan mist talet på kor mange musicalar Egil Monn Iversen har vore med på i Det Norske Teatret. Når han hever taktstokken til ouverturen ved premièren på «Mannen frå La Mancha», kan teatersjefen kjenne seg trygg på at det musikalske er i gode hender. For Monn Iversen, som privat har blide fløyelsaugo, blir på dirigent-podiet ei myndig kraft som strålar sin musikalitet og sitt kompromisslause krav til kunstnarleg kvalitet inn i orkestret og opp på scenen både til kor og solistar.

Egil Monn Iversen dirigerer

DEN FÅFENGDE DRAUM

Å drøyme den fåfengde draum,
å stri endå saka er dømd,
ha tol med utolande sorger,
stå rak der den djerve er rømd.

By bot for uboteleg brot,
ha kjær utan krav om å få,
gå trutt, om så trøytt inntil døden,
mot stjerner som ingen kan nå.

Dit står min lengt:
der stjerna skin blankt,
om aldri så fåfengt,
om aldri så langt.
For sanning og rett
å stå modig og rak,
å gå djervt, om så helvete til
for ei himmelfødd sak.

Og eg veit at om auga kvar timen
på målet er fest,
skal mitt hjarta ha funne sin fred
i den timen det brest.

Og eg veit det skal odle vår jord
at ein mann, trass i spottord og sår,
gjev alt i sin lengt imot stjerner
han veit ingen dødeleg når!

Les boken som skuespillet
bygger på:

El Ingenioso Hidalgo

Don Quijote De La Mancha

(Originalens tittel)

Don Quijote

av Cervantes

er oversatt fra spansk av Magnus Grønvold
og finnes i bokhandlerne
som Fakkeltbok.

Bare kr. 7,65! 424 sider

Gyldendal

*Først kom teatret. Så
kom vertshuset.*

*Siden har det vært vår
stolthet å stå teatret
nærmest.*

*Efter teppefall går
veien over gaten til*

*Continental's "Annenetasje"
og Theatercaféen*

HAR DE TENKT OVER..

at verdien av liv og arbeidskraft stig i takt med ansvar, inntekter og levestandard, og at De bør sikre dette store aktivum med tanke på framtida? Er trygdesummen stor nok etter dei krav De måtte stille i dag og i framtida?

Det er dagsaktuelt for dei fleste å ta dette spørsmålet opp til vurdering med tanke på:

- Større vern for familien ved dødsfall
- Overgangsmidler ved pensjonsalderen
- Sparing til bestemte føremål
- Nedbetaling av gjeld
- Utnytting av skattereglane for livs- og pensjonstrygding
- Sikring av startkapital for barna.

Mange legg størst vekt på det økonomiske vernet ved dødsfall. Andre tenkjer mest på å bygge opp ein økonomisk reserve. Dei fleste treng livstrygding både med tanke på familien og alderdomen.

Våre fagfolk gir nærare informasjon og gode råd.

LIVSTRYGDELAGET
ANDVAKE
MØLLERGT. 16.-OSLO 1

SLAVE, SJØHELT OG DIKTAR

Miguel de Cervantes y Saavedra vart fødd i 1547 og levde eit liv nesten like rikt på fantastiske hendingar som romanhelten hans Don Quijote, «riddaren av åsyns usseldom». Faren var ein utfattig barber, kirurg og apotekar; sonen fekk tidleg kjenne fattigdomens plager på kroppen og drog som ganske ung til framande land for å søkje lykka. Ei tid var han kammertenar hos ein spansk kardinal i Roma, men eventyrlysten som han var, let han seg verve som menig soldat i Napoli og var med i det store sjøslaget mot tyrkarane ved Lepanto i 1571. Enda han låg sjuk i feber, ville han på dekk og på den farlegaste posten; han vart hardt såra og ei kule vart sitjande i den venstre handa hans resten av livet. På vegen heim til Spania tok mauriske sjørøvarar han til fange og førte han til Algerie. Han prøvde å flykte fire gonger; ein gong måtte han i fengsel, ein annan gong var straffa 2000 rapp med pisken. I heile fem år vart han sitjande i denne harde og grufulle fangenskapen. Familien ville kjøpe han fri, men hadde berre pengar nok til broren, som vart tatt til fange saman med han. Til

slutt fekk slekt og venner skrapa saman 500 dukatar—og Cervantes var ein fri mann att. Det seiest at søstera hans letta svært mykje på skjørtekanten for å skaffe sin del av pengane.

Det var ikkje noko blømande tilvære som venta han da han kom attende til Spania, 33 år gammal. Han tok til å skrive, mellom anna ein «pastoral» roman, fleire komediar og nokre dikt — men det gav korkje pengar eller fagnad. Han kjende seg rett mislykka, gav opp skrivinga i 1585 og tok jobb i Staten, først som kommisær for å rekvirere korn og olje for regjeringa, seinare som skatteoppkrevjar. Ei tid var han oppkrevjar for statens intendantur — for Den spanske armada — men så fekk han rot i rekneskapen og vart sett i fengsel.

Ei kjærleikshistorie hadde gitt han ei dotter utanfor ekteskap. Seinare gifte han seg med ei 19 år gammal kvinne, men ekteskapet slo feil og dei vart separerte etter nokre ulykkelege månader.

Dei neste tjue åra finn vi han flakkande ikring, plaga, fattig og vonbroten. Men han lærte Spania og det spanske folket å kjenne nett på denne tida, ikkje minst frå vrangsidea. Saman med dei eventyrlege hendingane frå ungdommen, gav det han eit mektig stoff å ause av som diktar.

I 1605 sende han ut første delen av ein roman han hadde arbeidd mykje med medan han sat fengsla — «Don Quijote de La Mancha». Boka vart ein stor suksess og Cervantes så seg sjølv bli ein kjend forfattar over natta, så å seie. Den andre delen kom først ut i 1615. Året etter døydde Cervantes, Spanias største diktar, trass i suksessen ein utfattig mann.

Illustrasjon av Tony Johannot

Eg har drøymt deg ein gong,
aldri møtt eller sett deg,
men kjent deg i draumen eg bar.
Som ei bøn, som ein song
var du alltid hjå meg
endå milevidt skilde vi var.

Dulcinea! Dulcinea!

I di åsyn ser eg himlen.

Dulcinea,

Og ditt namn er som ei bøn ein engel kviskrar:

Dulcinea! Dulcinea!

Når du no er meg nær,
ikkje reddast og røm
når eg vårt legg ei hand på ditt hår!
Ho vil sjå at du er,
ikkje berre eit hildrande syn
ingen døyeleg når.

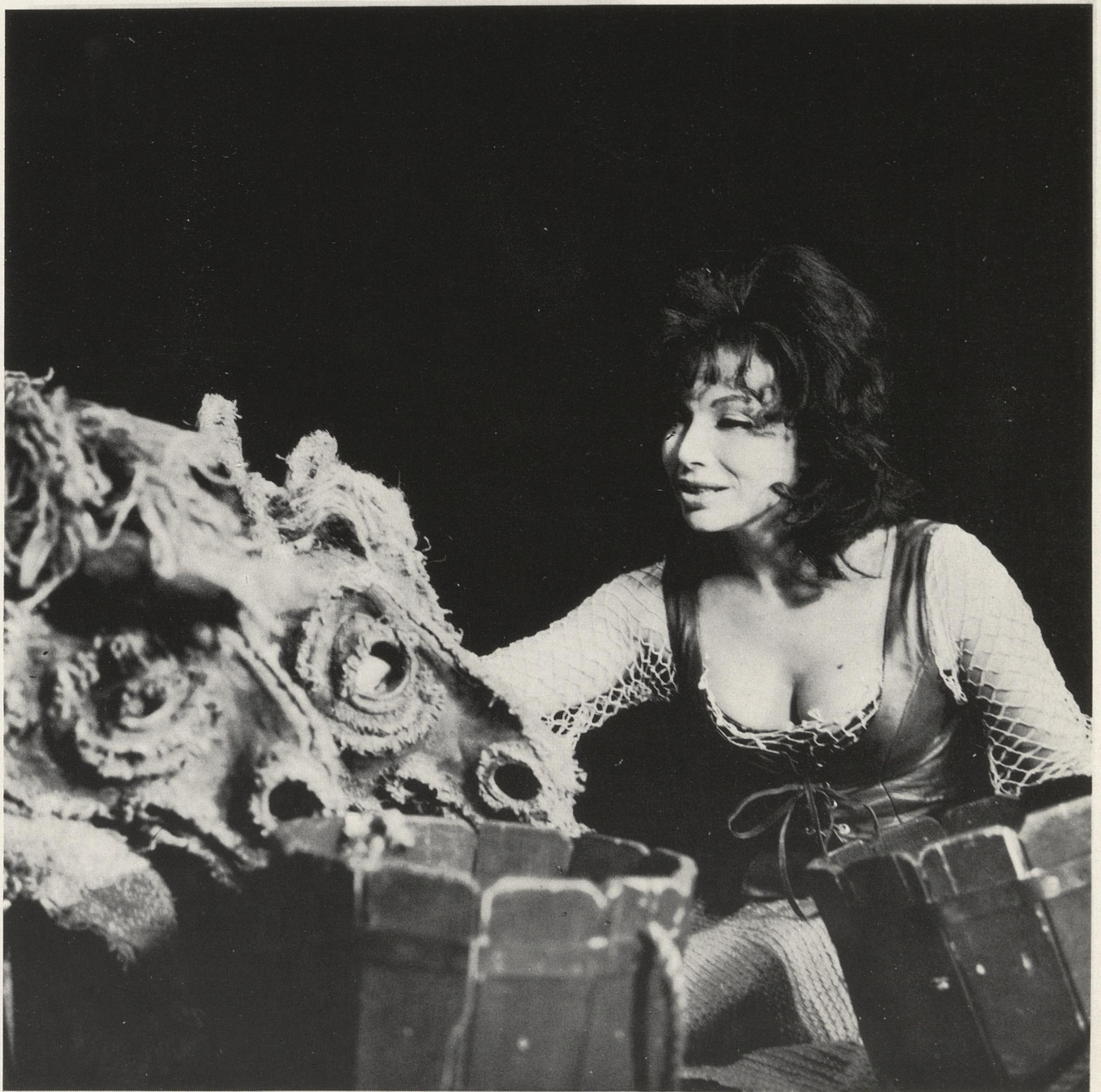
Dulcinea! Dulcinea!

Eg har sunge, søkt og drøymt deg,

Dulcinea!

La den herlegdom skje pris som her er funnen!

Dulcinea! Dulcinea!

Man la Ma

PERSONANE:

Don Quijote
(Cervantes)

Sancho

Aldonza

Vertshushaldaren

El padre

Dr. Carrasco

Antonia

Barberen

Pedro

Hushalderska

José

Juan

Paco

Tenorio

Anselmo

eseldrivarar

Maria, kona åt vertshushaldaren

Fermina, tenestejente
og maurisk dansarinne

Kaptein i inkvisisjonen

Hestedansarar

Ein gitarist

Vaktmannskap i inkvisisjonen

LASSE KOLSTAD

ROLF JUST NILSEN

INGEBJØRG SEM/
KARI RASMUSSEN

JONAS BRUNVOLL

FRODE BIRKELAND

BJØRN JENSEG

JARTRUD RINGDAL/
TONE RINGEN

ROLF SAND

TORGEIR FONNLID

KAREN MARIE FLAGSTAD

ROY LINDQUIST

ARIL MARTINSEN

SVENN BERGLUND

LEIF BJØRNESETH

LEIF SØRENSEN

ÅSTA VOSS

CAROLINE CHUBERT

EINAR WENES

ROY LINDQUIST
SVENN BERGLUND

ODDVAR SANNE

Ingen

I OR

Treb

Rolf

Gita

Chri

men rå ncha

musical av DALE WASSERMAN
etter Cervantes' roman «Don Quijote»
Musikk: MITCH LEIGH
Songtekstar: JOE DARION
Dekor etter skisser av HOWARD BAY
Kostyme etter skisser av PATTON CAMPBELL

omsetjing	HARTVIG KIRAN
regi	MARNEL SUMNER
koreografi	ROLF DALENG
regiassistent	HÅKON QVILLER
song- og talepedagog	VIRAN WALLSTRØM
musikalsk leiing	EGIL MONN IVERSEN
alt. kapellmeister	FRODE THINGNÆS
musikalsk innstudering	TOR HULTIN
repetitør	ROY HELLVIN

inspisient	Manfred Roald
parykkar	Doro Walstad
sufflør	Berit Schjelderup/Elsa Isefiær
rekvisitør	Geir Arne Næss/Edward Baro
scenemeister	Anker Wahlstrøm/Josef Valko
lys	Birger Hansen/Kåre Thomassen/Kari Borg

pause

KESTRET:

Blåsarar: Karl Thorleif Enge, Brynjar Hoff, Harald Bergersen, Eigil Wekre. **Horn:** Odd Ulleberg, Antonsen. **Trompetar:** Bernt Steen, Christian Bech. **Trombonar:** Frode Thingnæs, Tore Nilsen. **Harar:** Tor Hauge, Svein Ose, Oddvar Sanne. **Slagverk:** John Svendsen, Bobben Hagerup, Svein Stiansen. **Bass:** Sture Janson.

I APRIL

kan vi ynskje gamle og nye kundar
velkomne i nye og moderne lokale
i Bøndernes Hus, Rosenkrantzgt. 8.

Nytt sentralbordnummer: 33 76 56

med vennleg helsing

OSLO NYE SPAREBANK

NARREN OG DEN GALNÉ

Inga bok har nokon gong hatt så umiddelbar og stor suksess som «Don Quijote» av Cervantes.

Ho handlar om nederlag. Og ho var tenkt som noko heilt anna enn det ho vart til. Landet og tida var romantisk – enno var folk av alle samfunnslag stolte og oppglødde over riddartida sin stordom, da ein felte trollmenn og kjemper for å frelse jomfruer i naud, da drakar og hekser ikkje kunne stoppe dristige riddarar.

Cervantes hadde ikkje vore forfølgd av trollmenn og hekser, men av naud, svolt, uhell, grå kvardag, audmykingar, krig, fangenskap, fattigdom, tilværets grå kamp for mat og klede.

Ein møter heilt andre realitetar enn det som romantisk ungdom drøymmer om. Desse riddarromanane var jo løgn. Tenk om ein gjorde narr av dei!

Slik byrja «Don Quijote» å bli til. Det skulle vere ein satire over riddarromantikk, hovudpersonen ein galen mann (folk syntest sinnsjuka var komisk på den tida), som hadde

lese for mange romantiske bøker (teikneseriar som Fantomet, ville vi seie nå) og nå styrta ut i verda for å møte alt det ein riddar møter, og oppføre seg som ein sann riddar. Det kunne bli ein morosam satire, dersom ein let han treffe ein flokk griser og ei lettsindig kro-jente i staden for edle fiendar og vene møyar.

Men som den stakkars forsagte idealisten sat i fengsel og skreiv, skjedde det noko vidunderleg og merkeleg.

Den fiffige idéen til ein satire viste seg å vere noko av og i han sjølv. Han var knytta til helten sin, som derfor ikkje berre kunne bli håna av forfattaren.

Don Quijote vart til på eit tidspunkt da Cervantes hadde all grunn til å forakte alt det i tilværet som peika mot anna enn solide realitetar som pengar, mat, klede. Men slik hadde han ikkje vore alltid. Han var ikkje ein mann med sunn fornuft – korleis skulle han så gjere Don Quijote til lått utan å råke seg sjølv?

For hans eigne og Don Quijotes feil var jo ikke noko anna enn at dei levde i ei verd som ikkje høver for høge og edle prinsipp. Sakte, men sikkert, oppdagar lesaren at det gjer han vondt når den ynkelege, letteleg skapnaden av ein riddar blir utsett for audmykingar og hån. Medkjensla blir til respekt – og ein held med mannen. Riddaren talar edelt, og mens han veks, veks også væpnaren hans med han. Han var først ein molbu, men han gror i si eiga form for klokskap; det småpussige bondevettet blir til sunn fornuft, realitetssans – og sjølv om den eine er galen og den andre ein narr, blir dei plutselig representantar for to slags menneskeleg visdom: Han som veit korleis tilværet verkeleg er, og han som veit korleis det burde vere.

Sancho veit alltid i ein gitt situasjon, korleis den skal taklast mest praktisk. Er situasjonen gunstig, får han mest mogleg pengar og mat ut av den; er den ugunstig, kjem han seg ut av den med eit minimum av møde eller arbeid.

Men riddaren er så ivrig etter edel dåd og stordom at fantasien er sterkare enn sansane hans, derfor tolkar han tilværet slik at det passar til dei indre synene hans og byr han størst sjanse til å vise dyd og edel framferd.

Dei to høyrer ståk frå skogen. Riddaren seier at det er fryktelege kjemper og gjer seg klar til kamp. Sancho seier at det er ei skikkeleg vindmølle. Da han har fått rett, kan ikkje riddaren gi han rett prinsipielt.

For, spør han (og vi med han), kva er det edlaste – å kjenne lyden av vindmøller eller å vere budd til strid mot vonde kjemper?

Han vinn aldri i sitt møte med røyndomen. Men på sin måte taper han heller aldri. Da byrjar ein å lure på kvar grensa mellom galskap og fantasi ligg.

(Utdrag frå «Mesterværker» av Jens Kruuse)

Anonym spansk illustrasjon fra 1764

«Det store komiske grundforhold i Cervantes' roman er ikke dette: at helten ikke kan maale sig med sine opgaver, men det motsatte: at opgaverne ikke kan maale sig med helten, med varmen av hans begeistring, med voldsomheden av hans ufortrødenhed.»

Nils Kjær

«Som umåtelige silhouetter kastes dette ridende pars skygger over verden, like groteske, den ene i sin skinnmagerhet, den annen i sin fedme, den ene i sin higen som den annen i sin treghet. I takten, den såre ujevne av Rosinantes begeistrede galopp og eslets hederlige lunte-trav, har menneskeheten gjenkjent rytmen i sin egen fremrykning, som den i den glorverdige hidalgo fra La Mancha og hans gemyttlige væbner gjenkjenner figurer, der bestandig optrer omigjen på verdens teater.»

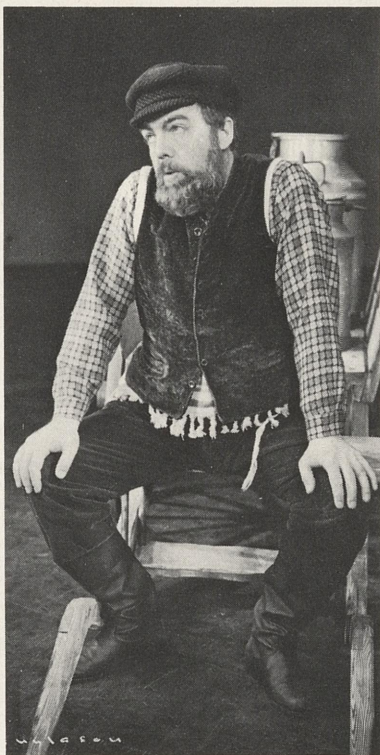
Nils Kjær

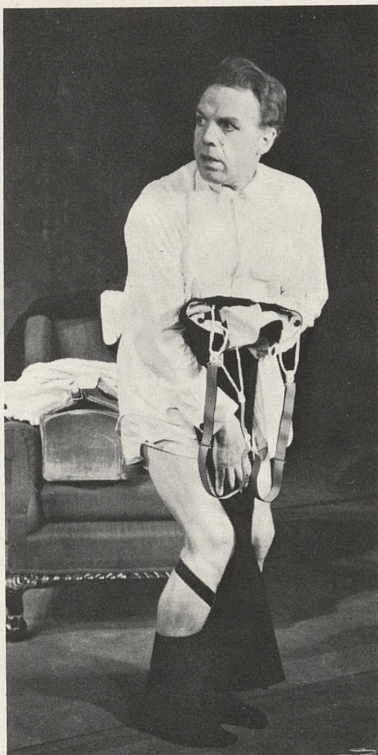
Illustrasjon av Hogarth

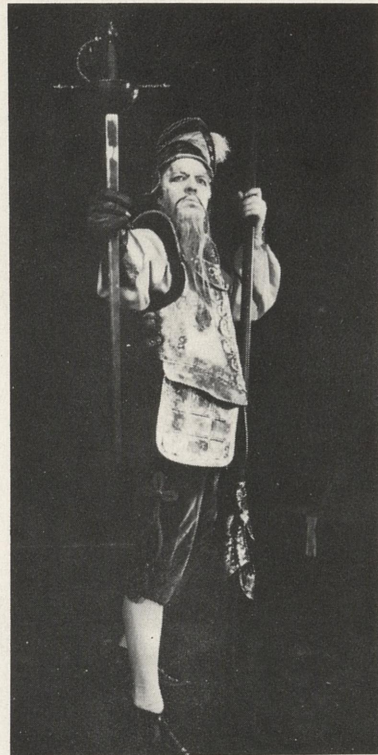

Spelemann på taket

Vi to! Vi to!

Mannen frå La Mancha

«THALIAS GROMGUT»

Lasse Kolstad – også kalla «Thalias gromgut» – har i dei siste åra spela og sunge ei lang rad store roller i operetter og musicals på Det Norske Teatret. Vi hugsar han mellom anna som Joe – med den udødelege songen «Ol' Man River» – frå Teaterbåten («Show Boat») i 1950, seinare som den unge gartneren Robert i Oh, mein papa i 1958 og som Bruno i Tingle-Tangel i natt av Alf Prøysen og Asbjørn Toms i 1959. Så stod Oklahoma! for tur i 1960, der han spela rolla som Curly mot Ingebjørg Sems Laurey. I 1963 følgde Trost i taklampa, der han som ein av Snekkersve-kara spela mot Sølvi Wang. Frå Fjernsynteatret vil mange hugse han som Celius i Det lykkelige valg og som Skipper Worse.

I 1968 fekk han både Kritkarprisen og Husmorforbundets Gry-statuet for mjølkemannen Tevye i «Spelemann på taket». Lasse Kolstad spela Tevye om lag 250 gonger, først på hovudscenen på Det Norske Teatret, seinare som flyboren Tevye på Rogaland Teater.

- Kva tenkte du siste gongen du spela Tevye? var du lei han?

- Slett ikkje! Eg skulle gjerne spela Tevye fleire gonger, eg. Eg var særst glad i nett den rolla, eg kjende eg hadde god kontakt med denne sorgmuntre mjølkemannen og landsbyfolket i Anatevka.

- Og så gjekk du rett over i musical-suksessen «Vi to! Vi to!»?

- Ja, ein kan vel seie det slik. Det var litt av ei utfordring for Sølvi og meg å fylle heile scenen aleine i samfulle to timar. Når ein har om lag 12½ sekund til å skifte frå pyjamas til smoking, blir det stilt store krav til presisjon og samarbeid både på og bak scenen! Men den som skal ha æra for at det gjekk som det gjekk, er Rikki Septimus; han var særst fin å arbeide saman med.

- Korleis kjenner du deg nå når du står framfor kjempeoppgåva å skulle gi liv til dobbeltrolla som Cervantes og hans legendariske riddar Don Quijote?

- Eg skulle ønskje eg var ein ½ meter høgare! Men vi får nytte dei tekniske rådgjerdene vi har – og så får eg freiste å leggje nokre alen til veksten min eg òg – på ein annan måte! For sjølv om stykket skal more folk, vere show, så må vi ikkje gløyme at det inneheld alvor òg. Eg ser på Don Quijote som djupt menneskeleg fundert. Ofte er det slik at reaksjonane til dei ikring Don Quijote er meir komiske enn riddaren sjølv; i dei mest lettelege situasjonane er det vismannens ord som kling høgast. Høyr berre: «Kall ingen ting ditt eige utan di sjel! Elsk, ikkje det du er, berre det du kan bli! Jag ikkje etter gleder, det kunne hende deg at du reid forbi henne! Sjå alltid framover; i reiret frå ifjor er det ingel fugl i år.» Eg seier med Polonius: Om dette er galenskap, er det likevel system i han! Likevel må eg innrømme at eg kjenner meg som den inste delen av ei kinesisk eske – Lasse Kolstad som spelar Cervantes som spelar Alonso Quijana som spelar Don Quijote! Men instruktøren Marnel Sumner kan stykket frå A til Å. Prøvetida har gått som eit lyn og ikkje ein time har vore bortkasta.

- Korleis trivst du med musical-forma?

- Særst godt. Musikken er ikkje berre ei hjelp, men også ei utfordring. Det er nesten det same som «Gesamtheater», ei syntese av dei forskjellige kunstartane. Men enno finst det dessverre folk som har den naive innstillinga at alt dei ler av, er dårleg teater og vice versa. Skoja inte med det heliga hur löjligt det än är. Eg skulle ønskje fleire menneske hadde Sanchos livsfilosofi: Vi gjer ikkje alle dumme ting fånyttes!

DON QUIJOTES TALE OM «DEN GYLNE TIDA»

Da Don Quijote hadde ete seg skikkeleg mett, tok han ein neve nøtter, og idet han såg oppmerksomt på dei, heva han røysta si og sa følgjande: «Sæle hundreår og sæle tid som fortida sine menn gav tilnamnet «det gylne», ikkje fordi gullet, som denne vår jernalder skattar så høgt, i den lykkelege tida kunne vinnast ut utan møde, men fordi dei som levde da, ikkje kjende til orda ditt og mitt. På denne uskyldsfulle tid var alt felles: for å få sitt daglege brød trong menneska ikkje gjere anna enn å strekke ut handa og ta det frå dei veldige eikene som gavmildt baud fram milde og velsmakande frukter. Klare kjelder og klukkande bekker baud dei i prektig overflod sitt velsmakande, krystallklare vatn. I bergrevner og holer tre oppretta dei flittige og framsynte biene sitt samfunn, idet dei utan erstatning baud fram til kvar hand den rike grøda av sitt glade arbeid. Dei statelege korktrea gav vennleg av seg sjølve den breie og lette barken, som menneska byrja å tekkje

hyttene sine med. Desse hyttene kvilde på høge pålar, og vart bygde berre til vern mot vergudane sin harme. Da var alt fred, vennskap, tålsemnd; enno hadde den bøygde plogets skarpe jarn ikkje drista seg til å rispe opp eller undersøke Moder Jords kjærleiksfulle fang, forutan tvang baud ho fram or sitt vide, fruktbare fang alt som kunne mette, livnære og glede barna hennar, som da hadde lagt henne under seg. Ja, dei vandra dei uskyldige, vakre ungjentene frå dal til dal, frå høgd til høgd, med fletta eller laust flagrande hår, utan meir klede enn som trongst for sømeleg å løyne det som gode seder vil og alltid har vilja sjå dekt. Heller ikkje var stasen deira slik som den dei nå bruker, som blir fordyra av tyrkisk purpur og den på så mange måtar sundslitne silken, men den var laga av samanfletta eføy- og vinrankeblad, som dei kanskje såg like prektige og pyntelege ut i som våre hovudstads-damer nå med dei merkelege og uvanlege påfunna som ein forfengjeleg trå etter stadig nytt har lært dei. Da vart kjærleiken uttrykt i ord på same enkle og uskyldige måte som hjartet kjende den, utan at ein tydde til kunstige omskrivingar for å gjere verdet deira større. Det falske, svikefulle og vonde hadde enno ikkje blanda seg med sanninga og det likeframme. Det rettvise heldt seg innanfor sine eigne grenser, utan at verdas og det eigennyttige sin dommar våga å krenke dei, slik som dei nå i så høg grad skader, forvillar og forfølgjer retten. Vennsemnda si lov hadde enno ikkje sett seg fast i dommaren si sjel, for det fanst korkje noko eller nokon å dømme over. Jomfruene gjekk, som eg før har sagt, kvar som helst åleine og uhindra, i selskap med det sømelege, utan frykt for at menn med frekke og ukyske tankar skulle krenke dei, og det dei åtte var født av deira hug og eigen frie vilje. Men nå i desse våre avskylege tider er inga jomfru sikker, ikkje eingong om ein labyrint som den på Kreta løyner og inneslutter henne; for gjennom det fordømde frieriet trengjer også der kjærleikspesten inn til dei gjennom dørsprekkane eller med lufta og får dei til å gi all sin byrgskap på båten. For å verje dei, da vondskapen gjennom tidene stadig auka på, vart dei vandrande riddarars orden stifta, for å forsvare jomfruer, verje enker og hjelpe foreldrelause og andre som trong støtte. Denne orden tilhøyrer eg, gode sauegjetarar, og eg takkar Dykk for den fagnad og gode velkomst De har vist meg og væpnaren min; for sjølv om alle levande i følgje naturens lov er forplikta til å vise vandrande riddarar ære, er det likevel grunn for, då eg veit at De utan å kjenne dette sambandet har tatt imot meg og pleidd meg, at eg med all vennsemnd takkar for den velvilje De har vist meg.»

Illustrasjon av Doré

Cervantes: Don Quijote, Del 1, 1605.

ONKEL VANJA

av Anton Tsjekov
regi og omsetjing: Tormod Skagestad
scenografi og kostyme: Arne Walentin
med Lise Fjeldstad, Britt Langlie,
Odd Furøy, Pål Skjønberg,
Astrid Sommer, Dagmar Myhrvold,
Harald Heide Steen.

«...det er en Tsjekovforestilling som et norsk teater kan være kjent av.»
(O. E. i VG)

«Stillhet, skjønnhet og vemod er de impulsene som preger Tormod Skagestads oppsetning av «Onkel Vanja»»
(Aud Thagaard i Dagbladet)

I VÅRSESONGEN SPELAR VI OGSÅ:

MÅNE OVER GJØGLARVOGNA

manus, regi, dokkar og rekvisittar:
Karel Hlavaty
regiassistent og scenografi:
Nina Martins
med m.a. Ole A. Simensen,
Anita Rummelhoff, Rolf Arly Lund.

«....tsjekkeren Karel Hlavaty, som kjører frem sin gjøglervogn og sitt gjøglersinn på scenen og merkelige ting skjer. Det er den selsomste forestilling man kan tenke seg, raffinert, grotesk, poetisk, full av humør og full av tragedie, med et teknisk opplegg så frapperende at det alene er et besøk verd.»

For barna:

PIPPI LANGSTRØMPE

kjem attende til hovudscenen i april måned.

(Sv. M. i Tønsberg Blad)

SPELPLAN PÅ ANDRE TEATER:

NATIONALTHEATRET

«Bygmester Solnes» av Henrik Ibsen

Regi: Arild Brinchmann

«Naar den ny vin blomstrer»

av Bjørnstjerne Bjørnson

Regi: Knut M. Hansson

«Skandaleskolen» av R. B. Sheridan

Regi: Per Bronken

«Kong Edward II» av Christopher Marlowe

Regi: Kazimierz Dejmek

«Formannen» av Bengt Bratt

Regi: Janken Varden

«Polly» av Peter Hacks

Regi: Magne Bleness

«Slangen» av Finn Carling

Regi: Edith Roger

AMFISCENEN:

«Sandkassen» av Kent Andersson

Regi: Janken Varden

«Deilige dager» av Samuel Beckett

Regi: Kirsten Sørлие

«Gerts Have» av Gunnar Heiberg

Regi: Jan Bull

«Piken i kulturhuset» av Mats Ödeen

Regi: Finn Kvalem

For barna:

«Dyrene i Hakkebakkeskogen» av Torbjørn Egner

Regi: Torbjørn Egner

OSLO NYE

«Skulle det dukke opp flere lik . . .»

av Jack Popplewell

Regi: Jon Lennart MjØen

«Playboy» av Terence Frisby

Regi: Jon Lennart MjØen

«Plaza Suite» av Neil Simon

Regi: Toralf Maurstad

For barna:

«Robin Hood» av Sven Lange

Regi: Erik Lassen

OPERAEN

«Den flyvende hollender»

Opera av Richard Wagner

«Fidelio» Opera av L. van Beethoven

«Madame Butterfly» Opera av G. Puccini

«Romeo og Julie» Opera av C. W. Gluck

«Ifigenia på Tauris». Opera av C. W. Gluck

«Serenade/Aft Vemod/Arkade»

Ballett av G. Balanchine/D. Feuer/A. Labis

«Rigoletto» Opera av G. Verdi

«Cosi Fan Tutte» Opera av W. A. Mozart

DEN NATIONALE SCENE

«Den glade enke» av Franz Lehar

Regi: Aloysius Valente

«Like for like» av William Shakespeare

Regi: Drystyna Skuszanka

«Arsenikk og gamle kniplinger»

av Joseph Kesselring

Regi: Kirsten Sørлие

LILLE SCENE:

«Gengangere» av Henrik Ibsen

Regi: Otto Homlung

For barna:

«Folk og røvere i Kardemommeby»

av Thorbjørn Egner

Regi: Lothar Lindtner

TRØNDELAG TEATER

«Antigone» av Sofokles

Regi: Stein Winge

«Vi som har havesyke» av Edward Albee

Regi: Johan Fillingner

«Alice i underverdenen» av Klaus Hagerup

Regi: Sven Henning

«En midtsommernattsdrøm»

av William Shakespeare

Regi: Eva Sköld

ROGALAND TEATER

«Hjemmet» av Kent Andersson/Bengt Bratt

Regi: Arne Thomas Olsen

«Tartuffe» av Molière

Regi: Bernt Erik Larsen

«Mens vi venter på Godot» av Samuel Beckett

«Flaggermusen» av Johan Strauss

Regi: Kjell Bækkelund og Arne Thomas Olsen

RIKSTEATRET

«Oklahoma!» av Richard Rodgers/

Oscar Hammerstein

Regi: Asbjørn Toms

«Plaza Suite» av Neil Simon

Regi: Toralf Maurstad (Oslo Nye Teater)

«Gutten i treet» av Jane og Arne Mykle

(Oslo Nye Teater)

«Gerts Have» av Gunnar Heiberg

Regi: Jan Bull (Nationaltheatret)

«Harry» av Magne Thorsen

Regi: Gunnar Bull Gundersen

(Det Norske Teatret)

